

Nationell samordnare för fler kvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården (S2023:G)

Delredovisning 2024-11-26

Thomas Ardenfors
Catrine Kaunitz



Delredovisning

- Inledning
- Kartläggning över platsbrist och behov
- Vägen framåt
- Frågor och diskussion

Uppdraget

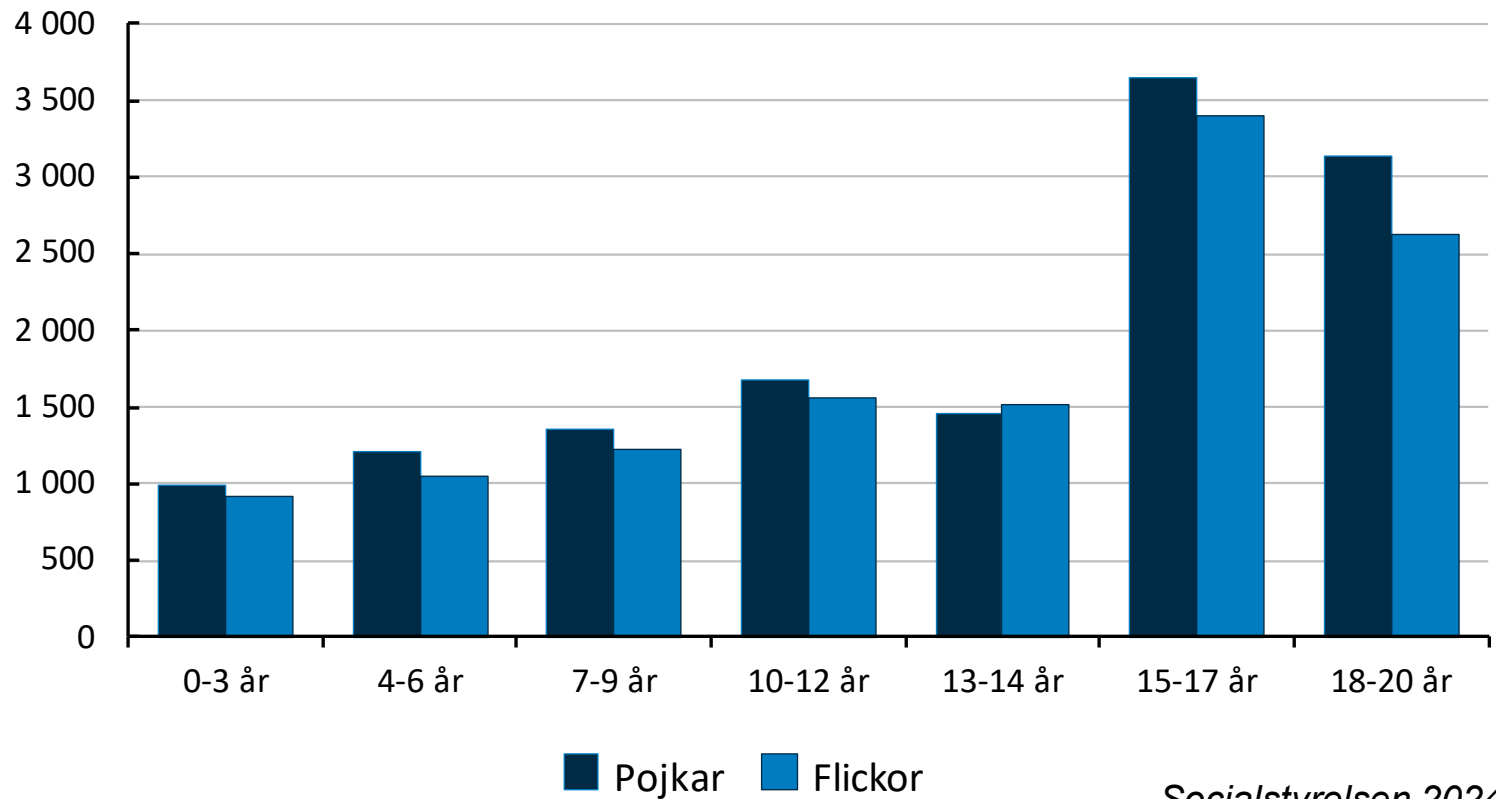
- Kartlägga och analysera omfattning av platsbrist i familjehem, HVB, stödboende och SiS
- Kartlägga hur resultatet av tillsyn tas tillvara i det systematiska kvalitetsarbetet
- Föreslå åtgärder för fler platser som bättre svarar mot barn och ungas behov
- Sprida goda exempel på samarbeten och kvaliteten genom hela vårdkedjan



Arbetsätt

- Besök i 90 kommuner
- Dialog med 60 familjehem
- Samverkan med statliga myndigheter, barnrättsorganisationer, vårdföretag, intresseorganisationer, SKR, politiker, fackförbund med flera
- Intervjuer med placerade barn och unga
- Samverkan med andra pågående utredningar och uppdrag
- Referens- och expertgrupper
- Media och konferenser

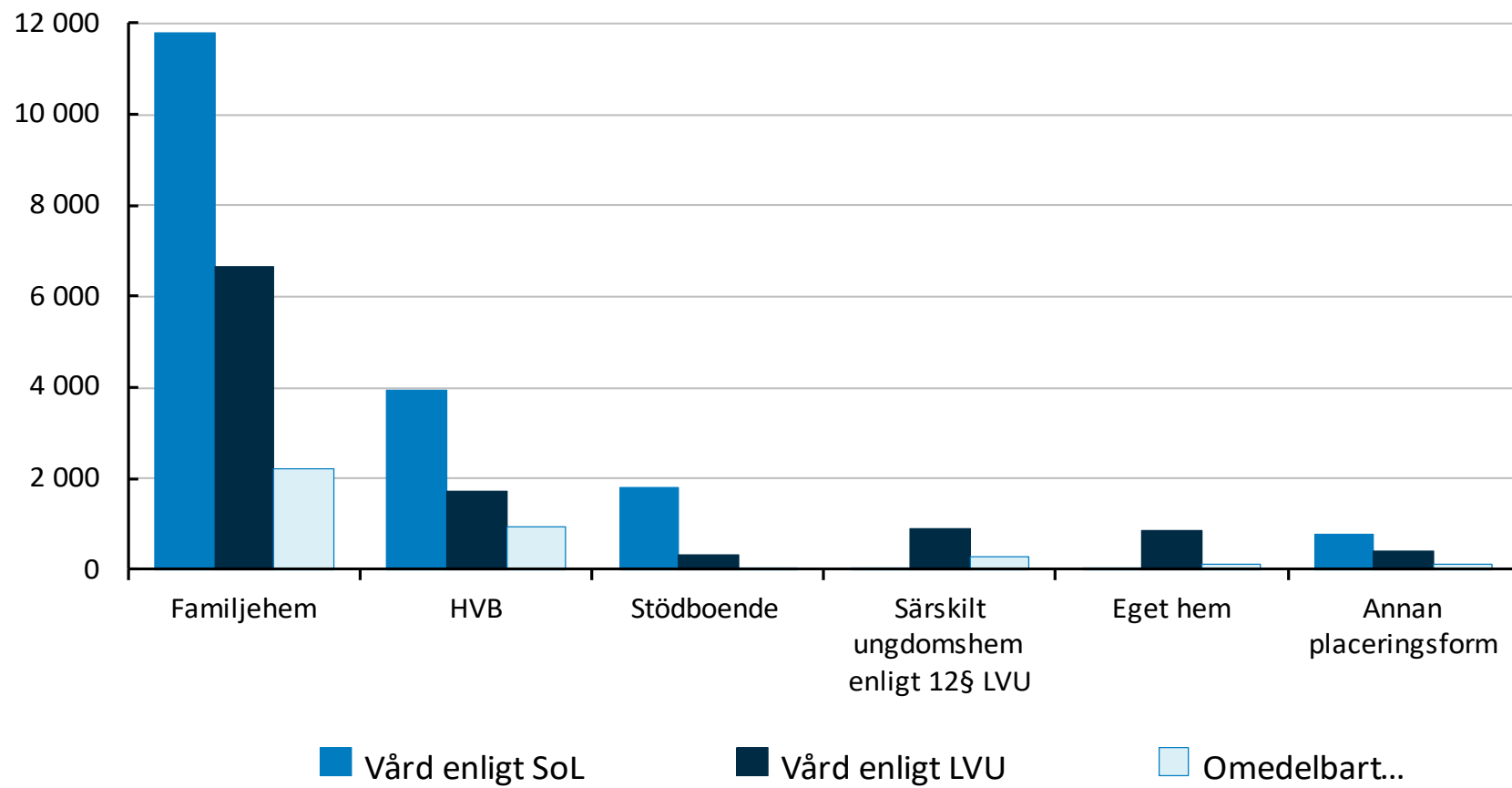
Antal barn och unga med heldygnsplacering 2023 (kön och ålder) = 25 800



Socialstyrelsen 2024



Antal barn och unga med heldygnsinsats redovisat utifrån placerings- och insatsform



Socialstyrelsen 2024

Vårdplatser 2023

- Cirka 10 000 jour- och familjehem
- Cirka 700 HVB med 8000 platser
- 21 SiS hem med 628 platser
- Cirka 240 stödboenden med cirka 3 000 platser

Socialtjänsten i 90 kommuner om platstillgång och behov inom sociala barn- och ungdomsvården

- Kartläggning av i vilken omfattning det förekommer platsbrist i familjehem, HVB, stödboende och på SiS ungdomshem, samt vilka faktorer som ligger bakom platsbristen
- Kartläggning av i vilken utsträckning det finns tillgång till HVB och familjehem med de särskilda kompetenser och inriktningar som kommunerna har behov av att placera barn och unga i



Forts.

- Kartläggning och analys av i vilken utsträckning kommuner beslutar om placeringar som inte svarar mot barnets eller den unges behov samt vad de vanligaste orsakerna till en sådan placering är
- Kartläggning av orsaker till att kommuner dröjer med att placera barn och unga som bedöms som färdigbehandlade vid SiS särskilda ungdomshem i en annan lämplig vårdform

Utgångspunkt för socialtjänsten

- Minimera antalet barn och unga som placeras utanför hemmet
- Hemmaplanslösningar med intensiva öppenvårdsinsatser är alltid att föredra
- Om mottaglighet/samtycke saknas hos föräldrarna eller om barnet/den unge behöver skydd på grund av hotbild, kan det vara nödvändigt med placering

Prioritering vid placering:

1. Nätverkshem
2. Kommunens egna familjehem
3. Familjehem via konsulentverksamhet
4. HVB-hem (helst i kommunens egen regi) och/eller SiS



Platstillgång familjehem

- Utmaning att hitta rätt familjehem som matchar behoven
- Störst brist på lämpliga jourplatser och förstärkta familjehem/ behandlingsfamiljer
- Brist på familjehem med kompetens inom NPF, trauma, psykisk ohälsa samt kompetens att hantera särskilt krävande ursprungsfamiljer
- Behov av rimligt överskott av familjehem för större möjlighet att matcha barn/ungas behov

Utmaningar familjehem

- Dragkamp mellan kommunerna samt mellan konsulentverksamheterna och kommunerna
- Konsulentstödda verksamheter erbjuder högre ersättning och stöd 24/7. Risk för förhandlingsläge där barnet upplevs bli en "handelsvara".
- Ökade kostnader vid insatser då placeringen påbörjas
- Skriftande kvalitet på familjehemsutredningar



Några faktorer bakom sammanbrott och bristen på rätt matchade familjehem

- Djupare och bredare problematik hos många placerade barn/unga
- Svårare placeringar i familjehem
- Faktorer hos familjehemmen
- Brist på rätt stöd till alla inblandade under placeringen
- Brist på vårdalternativ

Platstillgång HVB-hem

- Platser finns men förutsättningar för matchning saknas ofta
- Akuta placeringar svåraste utmaningen vid matchning
- Generell brist på kvalificerad och professionell vård- och behandling
- Många HVB tackar nej efter lämplighetsbedömning.
- Låg tröskel för utskrivning.
- Mottagande av svår målgrupp på grund av platsbrist på SiS, brist på behandlingsfamiljer och andra alternativ
- Oreglerat och svåröverskådligt vårdlandskap

Kommunerna efterfrågar

- Effektivare nationellt stöd, exempelvis samordning och tillgång till bredare och djupare register över HVB-hem
- Stödorganisation av samverkan mellan kommuner
- Fler HVB-hem i egen regi och tillsammans med andra kommuner

Platstillgång stödboende

- Tillgången beskrivs som god och insatsen beskrivs i positiva ordalag men även som ett område att utveckla, till exempel i utslussning från andra vårdformer
- Många kommuner eftersträvar egna boenden i kommunal regi

Utmaningar:

- Bedömning av vilka som klarar stödboende
- att det inte får finnas något vårdbehov
- att man inte får bo kvar efter 21 år

Platstillgång SiS

- Platsbristens konsekvenser beskrivs som mycket negativa - samtidigt överutnyttjas vårdformen på grund av brist på alternativ
- Vårdkedja på SiS efterfrågas: fler öppna platser för utslussning och eftervård
- Familjearbete och integrerad vård lyfts fram
- Övergången från akut till långsiktighet går för långsamt
- Brist på alternativ efter placering skapar propp i systemet
- Effektivare samverkan under placering och vid planering för utslussning efterfrågas

Gemensamma utmaningar för alla placeringsformer

- Barn, unga och deras ursprungsfamiljer har svårare och mer komplexa problem än tidigare och därmed större behov
- Andra aktörers ansvar för placerade barn och unga är otydligt och förhandlingsbart. Formaliserad samverkan och tydliggörande av ansvar efterfrågas
- Socialtjänsten upplever sig ensam med ansvaret för placerade barn och unga
- Att tydliggöra ansvaret mellan region och kommun är det mest återkommande temat
- Störst är behovet av integrerade vårdplatser där komplexa vårdbehov kan tillgodoses samtidigt och tillgodose medicinska, psykiatriska och sociala behov

Röster från socialtjänsten

”...det är svårt för oss när det till exempel handlar om barn som vårdas enligt LVU, för då menar LSS att de enbart jobbar med frivilliga insatser och det är inte förenligt med LVU.

Det är alldeles för vanligt att LSS bedömer att "vi har inte den insatsen" (handlar oftast om bostad med särskilt stöd och service för barn eller korttidsvistelse utanför hemmet) och "det är ert (socialtjänstens) ansvar eftersom barnet är LVU-placerat..."

Forts.

”... vi har en ganska stor andel barn som dels har ett skyddsbehov pga. brister i föräldraförmågan och som dels har egna stora svårigheter. Vi ser att dessa barn ständigt hamnar i kläm då BUP och LSS lämnar över hela ansvaret på socialtjänsten.

Vi gör vad vi kan men vi saknar ju den specifika kompetensen som BUP/LSS sitter på och som barnet är i stort behov av. Typexemplet för ett sådant barn är flera omplaceringar mellan olika familjehem pga. sammanbrott då familjehemmet inte klarar av uppdraget då barnet har för stora behov. Det som då återstår är någon form av placering på HVB men det är ju som att hitta en nål i en höstack.

De gånger det blir bra är när det handlar om ett litet familjärt HVB som har fokus på LSS/BUP-behoven och har den kunskapen.”

Svårmatchade målgrupper

- Unga barn under 12 år med sammansatta och omfattande vårdbehov där beteendeproblem och sociala behov samvarierar med psykiatriska behov
- Barn och unga (ofta med NPF och traumatiska livshändelser) som begått grova brott på uppdrag av kriminella nätverk
- Unga med beroendeproblematik, med eller utan behov av avgiftning (ofta i kombination med psykiatriska behov)
- Barn och unga med sexuella beteendeproblem och behov av utredning och behandling för detta
- Flickor med psykisk ohälsa, självskada och suicidförsök samt utagerande och våld mot andra
- Utagerande barn och unga utan annat antisocialt beteende (ofta med NPF som t ex autism)



Placeringsformernas beroende av varandra – en ond cirkel

- Mycket tid och resurser läggs på att leta platser
- Vanligt med nödlösningar
- För långa placeringar på jourplatser och SiS
- Tvingas välja HVB då det inte finns behandlingsfamiljer
- Tvingas välja SiS för att det inte finns HVB
- Tvingas välja HVB för att det inte finns plats på SiS
- Konsulentstödda familjehem på grund av att kontrakterade saknas
- Privata HVB-hem på grund av att kontrakterade saknas

